

חומרי הדברה המזיקים למערכת העצבים ייצאו משימוש בקרוב

צפירי רינת

11.05.2012

12:00

-
-
-

הוועדה הבין משרדית לתיאום השימוש בחומרי הדברה תצמצם את מספר תכשירי ההדברה המותרים לשימוש. כך הודיע שלשום משרד הבריאות, המוביל את פעילות הוועדה, על רקע הגידול במספר תלונות הציבור על חשיפה מסוכנת לחומרים והתייחסות מבקר המדינה לסוגיה בדו"ח שפרסם בשבוע שעבר. לפי החלטת הוועדה, בעוד חודשיים ייפסק השימוש בתכשירי הדברה המכילים שלושה סוגי חומרים אורגנו-זרחניים, ובתוך שנתיים ייאסר שימוש בתכשירים נוספים.

ההחלטה התקבלה בעקבות מחקרים שנערכו בשנים האחרונות והעלו כי חשיפה לחומרי הדברה פוגעת במערכות שונות בגוף, ובעיקר במערכת העצבים, שעליה משפיעה פעילות התכשירים האורגנו-זרחניים. הנפגעים העיקריים מפעילות התכשירים הם עובדי ענף החקלאות וכן נשים הרות המתגוררות באזורים חקלאיים.

מאז אמצע העשור הקודם הוכפל פי חמישה מספר תלונות התושבים על מפגעי ריסוסים חקלאיים, שהופנו ליחידת ניטור הרעלים של רשות הטבע והגנים. יותר ממחצית התלונות הועברו מתושבי מרכז הארץ. זאת ככל הנראה בשל הבנייה המואצת של שכונות ההרחבה במושבים ובקיבוצים, שהקטינה את המרחק בין בתי התושבים לשטחים החקלאיים.

דו"ח מבקר המדינה ביקר בחריפות את חוסר הפעילות לצמצום מספר חומרי ההדברה ואת אי ההתמודדות עם חשיפתם של אזורי מגורים לריסוס בשטחים חקלאיים. המבקר ציין כי אין די במגבלות שנקבעו בעבר, במסגרת התקנות החוקיות לשימוש בחומרי הדברה ליד אזורי מגורים, והדגיש כי יש להחמיר בהן ולהקפיד על אכיפתן. משרד החקלאות ופיתוח הכפר הודיע בתגובה כי הוא פועל לאישור נוהל חדש שיאסור שימוש בתכשירי הדברה במרחק קטן ממאה מטרים מבתים, וכי יחייב לכסות את הקרקע בפלסטיק במרחק של בין 100 ל-350 מטרים מבתי התושבים. המשרד להגנת הסביבה ציין כי בקרוב יושלם מחקר מטעמו בטכניון, במסגרתו נערכת הדמיה של פיזור חומרי הדברה בסביבה. לפי תוצאות המחקר יוחלט על האמצעים שיינקטו להגנת האוכלוסייה.

המבקר הזכיר בדו"ח את מצוקת קרבת אזורי המגורים לשטחים החקלאיים במושב אחיטוב שבשרון. המושב מוקף בחממות מלפפונים וכמה מבתי מרוחקים רק מטרים אחדים מהן. "כל משב רוח מחדיר את רחף חומרי ההדברה וחומרי חיטוי הקרקע לבתי התושבים מדי יום", ציין, "התושבים פנו פעמים רבות לפקחי רשות הטבע והגנים בגלל החשש מההשפעות ארוכות הטווח של החומרים". חזי דניאל, ראש האגודה החקלאית באחיטוב, אמר השבוע כי חקלאי המושב מקפידים להשתמש אך ורק בחומרי ההדברה שאישר משרד החקלאות, ובהתאם למגבלות המרחקים שקבע המשרד. "כולנו גרים עם משפחותינו במושב וחשוב לנו מאוד לא ליצור סיכון בריאותי", הסביר, "עם זאת, אין לנו שליטה על הריח ותנועתו עם הרוח". דניאל ציין כי בעבר השתמשו החקלאים בחומר חיטוי קרקע בשם מתיל ברומיד. השימוש בחומר הופסק לאחר שהתברר כי הוא גורם לפגיעה בשכבת האוזון, והתחליפים שנמצאו לו מדיפים ריח עז יותר.

מחקרים שנערכו בשנים האחרונות העלו כי חומרי הדברה מסוגים שונים מזיקים לא רק למערכת העצבים אלא גורמים גם לפגיעה קוגניטיבית והתנהגותית בקרב ילדים. במשרד הבריאות הסבירו השבוע כי רוב הילדים

שנפגעו הם צאצאים לנשים שעבדו בחקלאות או חיו בקהילה חקלאית, וכך נחשפו ברחם בזמן ההריון לחומרים אורגנו-זרחניים. על השפעת הטלת איסור על שימוש בחומרי הדברה ניתן ללמוד ממחקר שפורסם לאחרונה בארצות הברית והצביע על ירידה בשיעור ריכוזי חומרי הדברה בדגימות שתן של בני אדם, בשנים שלאחר הטלת האיסור. אחד החומרים שנאסרו לשימוש הוא דיאזינן, שמשרד הבריאות הישראלי כלל השבוע ברשימת החומרים שהשימוש בהם יוגבל.

במשרד הבריאות אמרו כי עדיין אין ברשותם נתונים על מידת החשיפה של תושבים לחומרי הדברה ועל ההשלכות הבריאותיות שלה. מי שחוקר את הנושא בשנים האחרונות הם פרופ' יורם פינקלשטיין, מנהל היחידה והשירות לנירולוגיה וטוקסיקולוגיה במרכז הרפואי שערי צדק, ועמית אופיר, דוקטורנט העורך את המחקר בהנחייתו. לאחרונה הוצגו ממצאי המחקר הראשונים באוניברסיטת הרווארד.

החוקרים ניסו להעריך את ההשפעות הבריאותיות של חשיפת אוכלוסיות כפריות לחומרי הדברה באמצעות השוואת קבוצת אוכלוסייה הגרה באזור בו קיימת חשיפה מוגברת לחומרי הדברה, לבין אוכלוסייה הגרה באזור בו היקף החשיפה מצומצם יותר. הם הסתייעו בשאלונים שהפנו לתושבים, ובהם דיווחו על בעיות רפואיות מסוגים שונים. פינקלשטיין ציין כי נמצא קשר בין קרבה לשדות לבין הפרעות קשב וריכוז. לדבריו, לא מדובר בממצאים מובהקים סטטיסטית מכיוון שהם מתייחסים למדגם אוכלוסייה קטן יחסית, אולם עדיין ניתן להעריך כי הם משקפים מגמה. מחקר ישראלי נוסף, שנערך לפני כשנתיים, מצא שיעור חריג של חולי פרקינסון ביישוב בקה אל גרבייה, כנראה בשל חשיפת התושבים לחומרי הדברה בסביבת היישוב.

בתוך כך, הקואליציה לבריאות הציבור, הפועלת באזור הצפון ומפרץ חיפה, קראה בשבוע שעבר למשרדי הממשלה לפעול בדחופות להפחתת החשיפה הציבורית לכימיקלים. הקואליציה ציינה כי בכירים במכון הלאומי לבריאות סביבתית בארצות הברית פרסמו לאחרונה הצהרה הדורשת לערוך מחקרים נוספים על הקשר בין חומרים כימיים ופגיעות נירולוגיות בקרב ילדים לבין עלייה בשיעור מקרי האוטזם. ברשימת החומרים שיש לחקור נכללו גם שני סוגים של חומרי הדברה.

